

"EDINOST"

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob torekih, četrtek in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— " " " 4.50 za pol leta . . . 6.— " " " 9.— za leto . . . 12.— " " " 18.—

Naročnik je plačevati naprej za vsake tri mesece brez priloge naročnine se uprava se ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglaš se računa po tarifu v petiti; za naslove s debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema tiskarstvo ulice Molino piccolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame se plačujejo po prosti poštini.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

Kako se troši za povzdigo blagostanja v okupiranih in kako v podedovanih deželah!

(Zvršetek.)

Ko je ministerstvo za poljedelstvo odobrilo ta program, poverilo se je v letu 1881. — na podlagi javnega razpisa — izdelanje načrta od oblasti avtorizovanemu civilnemu inženjeru Ivanu pl. Podhajskemu, udeležencu predidše ekspertize. Le-ta je sestavil načrt primerno določenim pogojem in ga je v letu 1882. izročil odboru.

Iz tehniškega poročila, pridejanega načrtu, je bilo razvidno nastopno. Ob določanju programa je veljalo domnevanje, da se po primernem poglobljenju Ljubljanske in Gruberjevega kanala višina velikega vodovja zniža za 2 metra, s čemer bi bile preprečene ne le vse poplave, ampak bi bilo doseženo tudi popolno osušenje barja. Toda premerjenje povišine barja, izvršeno za sestavo načrta, kakor tudi 748 izvrtanj, izvršenih v namen, da se preišče spodnja plast, so dokazala, da po znižanju visokega vodovja za 2 m. bi ostalo še vedno 5200 oralov, ki ne bi bili posušeni popolnoma in bi si torej morali obdelovati kakor doslej. Še večje poglobljenje Ljubljanske do popolnega osušenja tudi te ravnine, bi pa bilo spojeno tolikimi stroški, da bi ti poslednji ne bili v nikakem razmerju z dobičkom, katerega bi bilo možno doseči. Na to se torej ni mislilo dalje.

Po načrtu naj bi se bil najprej poglobil Gruberjev kanal. In sicer naj bi bilo dno struge tega kanala 1.3 m. pod dnem struge Ljubljanske. Poglobljenje Ljubljanske pa naj bi se vršilo po zahtevi potrebe. Ker bi ob taki globočini dna tega kanala srednje in malo vodovje odtakalo po kanalu in bi ostala Ljubljanska suha, kar ne bi bilo dopustno iz zdravstvenih oziror, predlagalo se je, naj bi se pri vходу v kanal napravila zatvornica, ki naj bi bila zaprta ob malem in srednjem vodovju, in naj bi se odpirala le ob velikem vodovju, v kolikor bi zahtevala višina istega. S tem bi bilo preskrbljeno za Ljubljano. Z ozirom na nizko položeno dna struge v kanalu in da se omogoči odtakanje vode po Ljubljanci, naj bi se ob uhođu

v kanal napravila lineta (nasip). Stroški del po tem načrtu so bili proračunjeni nastopno:

- a) naprava linete ob spodnjem toku Ljubljanske gld. 292.000
- b) ukupne gradnje v Gruberjevem kanalu 412.000
- c) uravnava male struge Gradašnice, Izice in Karovnice, skupno 34 strauskih dotokov 412.800
- d) uravnava Ljubljanske v obsežju mesta, brez obrežnega zidovja, katere naj bi izvelo mesto 432.000

Ukupno gld. 1,548.800

K temu še stroški poglobljenja grap in potokov, katere naj bi izvele občine gld. 155.200

bi znašali vseukupni stroški gld. 1,704.000

Dela navedena pod a) in b) naj bi se pričela hkratu in naj bi se razdelila na več let in v razmerju z denarjem, ki bi bil na razpolago. Po dovršenju teh del naj bi se izvršila pod c) označena dela in slednjič, v kolikor bi bilo potrebno, naj bi se poglobila Ljubljanska. To kaže, da bi ob primernem razdeljenju dela ne trebalo posebno velikih svot na leto in da bi se to lahko izvršilo brez posebnega obremenjenja državnega proračuna. Korist, ki bi nastala prebivalcem na barju po odstranjenju povodnji, izračunila se je po jako zanesljivih cenitvah na 2,881.000 gl., tako, da bi se porabljeni denar obrestoval z osem in pol odstotka.

Ta načrt se je predložil c. kr. ministerstvu za notranje stvari, da se isto izreče o njem. Ministerstvo pa je vrnilo načrt s pozivom, da se izdelata alternativni načrt, po katerem naj bi bilo dno struge Ljubljanske nižje od dna Gruberjevega kanala in bi tako mogla odpasti zatvornica po prvem načrtu. V ta načrt naj bi se vsprejeli tudi stroški, navedeni v poročilu mesta za obrežna zidovja, h katerim stroškom naj bi potem primerno prispevale tudi mesto.

Tudi ta alternativni načrt je izdelal civilni inženjer pl. Podhajsky, ki je izračunal stroške na 1,791.000 gl. V tej svoti so obseženi tudi stroški 338.000 gl. za obrežna zidovja.

ranje, katero je čedalje bolj kazala nasproti najmanjšim zakonom spodobnosti — vse to je pričalo, da se kmalu pogrezne ter s sabo potegne v propast čast svojega moža in morda tudi imetje in ime znamenite, valed brezpametnosti propale kupčijske hiše.

Okolica, v kateri je živila sedaj, je še pospeševala nje pogin. V Parizu, v okraju malih prodajalcev, ki so prava zakotja, kar se tiče zlobnega klepetanja, je bila prisiljena k nekaki zmernosti; v Asnièresu, kjer je imela povsod okrog sebe vile podrejenih igralk, slaboglasnih zaljubljenih dvojic in odpuščenih trgovskih pomočnikov, tu pa se ni ozirala na nič več. Tu jo je obkroževalo malopridno ozračje, ki jej je ugajalo in katero je dihala brez studa. Zvečer se je v malem svojem vrtu radovala plesne godbe, ki se je glasila do nje s plešiči.

Neko noč je v jedni sosednjih hiš počil samokren. Vsa sosesčina je vsled tega govorila o bedastem, vsakdanjem zaljubljenju in Sidonija je odšla sanjala o enakih dogodkih. Tudi ona bi bila rada doživela kaj romantičnega. V govorjenju in vedenju se ni več brzdala; ako se ni v kratkem krilu, s palčico v roki, kakor kakova modna dama iz Frouvillea ali Houlgatea, šopirila po nasipu v

Ako odštejemo ta znesek, ostaja 1,453.000 gl. nasproti 1,548.000 gl. po prvem načrtu, torej bi bili približno isti stroški. Vsakako je torej dati prednost prvemu načrtu, ker je v le-tem podana možnost, da bi mogli laglje zadostiti poznejim eventualnostim.

Drugi načrt se je predložil v letu 1884., na kar se je v septembru leta 1886. sezvala nova ekspertiza tehniških strokovnjakov in poljedelcev. Ista se je v januarju 1888. izrekla za 2. načrt, a je izjavila, da je smeti zmanjšati množino visokega vodovja, kakor se je ista vzela za podlago obema načrtoma, vsled česar bi se zmanjšali pretočni profili in bi trebalo manjih stroškov. Od januarja 1888. ni bilo več v javnost nikakih poročil o napredovanju te stvari.

To jednostavno naštevanje dejstev označuje drastično — ne da bi trebalo nadaljnjih pojasnil —, kako se postopa pri nas. To zavlačevanje stvari, katere nujna potreba je pripoznana splošno, je obžalovati tembolj, ker je vpliv močvirja na toli veliki ravnini jako neugoden na zdravstveno stanje v glavnem mestu dežele, kakor je to razvidno iz nastopne tabele, objavljene v letu 1888. Po tej tabeli je umrljivost na vsakih 1000 duš nastopna:

	12.134 preb.	21.1°/oo	slučajev smrti
v Zadru	71.850	23.6°/oo	"
v Krakovu	26.536	24.2°/oo	"
v Solnogradu	19.401	24.3°/oo	"
v Celovcu	21.950	24.3°/oo	"
v Inomostu	780.066	25.1°/oo	"
na Dunaju	103.670	26.7°/oo	"
v Gradcu	44.431	28.9°/oo	"
v Lincu	182.935	30.9°/oo	"
v Pragi	85.382	31.3°/oo	"
v Brunu	22.295	31.9°/oo	"
v Gorici	117.902	34.3°/oo	"
v Lvovu	155.197	39.0°/oo	"
v Trstu	27.296	44.7°/oo	"

V Ljubljani je torej med glavnimi mesti Avstrije relativno največja umrljivost. Po nesreči, ki je zadela Ljubljano v letu 1895., bi ne mogli dati temu mestu lepšega darila, nego bi bilo osušenje močvirja. To bi gotovo bolj pripomoglo do razcvita

Asnièresu, ostala je, kakor njene sosedice, ves dan v lahki jutranji obleki, držala roke križem, zmečila se prav male za gospodinjstvo, v katerem so jej posli kradli, kakor kakovi kokoti, ne da bi ona kaj opazila. Večkrat se je s svojimi služkinjami po več ur razgovarjala o čudnih sosedih, mimo katerih je jahala v jutro.

Sčasoma je padla na prejšnjo stopinjo, da, še niže. Iz bogate, spoštovane meščanke, v katero jo je povišala možnost, je postala plačana métresa. Po železnici se je tolikokrat vozila s čudno nališpanimi ženskami, z deklinami, ki so nosile lase „à la chien“ do oči počesane, ali pa „à la Genevière de Brabant“ spuščene po hrbtu, da jim je bila nazadnje že sama podobna. Za dva meseca je postala celó plavalaska. Risler se ni mogel načuditi, da so mu tako zamenjali punčko. Georgesu so zelo veselele te trme, izročujoče mu v jedni ženskih deset drugih. Saj je bil on prvi soprog in gospodar.

Da bi kratkočasil Sidonijo, jej je preskrbel nekako družbo, prijateljev iz svojih samskih let, nekaj lahkoživcev, trgovcev, žensk pa ne: ženske imajo predobre oči. Gospa Dobsonova je torej ostala jedina prijateljica njena. (Pride še).

PODLISTEK

83

Fromont mlajši & Risler starši.

ROMAN.

— Francoski spisal Alphonse Daudet, preložil Al. B. —

Tu v senčnici, katere še ni pokrivalo perje, je majev solnce le preveč pripekalo. Sidonija je položila roko pred oči ter opazovala mimogredoče ljudi na nasipu. Tudi Fran je gledal ven, a v drugo stran. Nenadoma pa sta se oba isti hip in z istimi mislimi obrnila drug proti drugemu, dasi sta se delala, kakor bi ničesar ne imela opraviti med seboj.

„Nekaj bi rad govoril z vami“, je rekel on baš tisti hip, ko je tudi ona odprla usta.

„Jaz tudi“, je odgovorila ona resno. „Toda idiva... poiščiva si pripravišega prostora.“

In skupaj sta stopila v majhen paviljon za dež na vrtu.

II.

Odkritje.

Bilo je v istini čas, da je prišel maščevalec. Malo ženico je gnal s sabo pariški tok. Ker je bila lahka, je plavala še zgeraj, a njene zapravljanje, gizdavost, s katero se je obdajala, prezir-

Ljubljane, nego vse lepe palače, in bi bile vredno truda plemenitih ljudi, ako bi se posrečilo novoizvoljenim deželnim in državnim poslancem, da povspestijo skorajšnje rešitev te zadeve, ki se tako zavlakuje iz nepoznatih vzrokov, in ki predstavlja življenjski pogoj mestu ljubljanskemu. Saj bode itak trebalo celo vrsto let, da se izvedejo ta dela ter da pridemo do končnega saniranja in bi bilo torej jako škodljivo vsako nadaljnje zavlacanje.

V popolnjenje bodi še pripomnjeno, da je deželni odbor kranjski koncem 80-ih let sklenil in tudi srečno dovršil osušenje račinske doline na Dolenjskem.

Da bi se le pogostoje in v več meri izvajala taka dela, povzdigajoča blagostanje prebivalstva, kajti le prebivalstvo, živeče v blagostanju, je pristopno duševnim zakladom življenja.

I. R., inženier.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 21. aprila 1897.

Nemci in Italijani in — ravnopravnost. Pokojni drž. poslanec Lienbacher gotovo ni bil naš ideal. Mož je bil sicer konservativec najstrože observancije, da, celo člen je bil svojedobne — ako se ne motimo — nekdanje desnice v zbornici poslancev, ali glede na narodna vprašanja se ni mogel nikdar prav povspeti do višine pravičnosti. Ni mogel in ni mogel zatajiti v sebi državnega pravdnika iz dobe absolutizma. Ta mož je tičal gori do grla v tradicijah avstrijske birokracije — v tradicijah nemškega nadvladja. Tém ljubše nam je, da moremo tega moža navesti danes kakor klasično pričo zoper rogovljenja fanatičnih Nemcev gori po Češkem, uprizorjena zoper jezikovno naredbo, izdano po sedanjem ministerstvu za deželo Češko. Bilo je v letu 1880, ko je tedanji minister pravosodja Streumayer, dasi izišel iz nemško-liberalne stranke, istotako izdal jezikovno naredbo, ki je značila mrvico pravice. Kakor sedaj in kakor vsikdar, ko naj bi dobil tudi Nenemec le mrvico pravice, zagurali so Nemci silen hrup in uprizorili so pravi vihar z resolucijami, interpelacijami, sklepi, protesti itd. Takrat torej, ko so Nemci bili strašno ogorčeni, kakor so baje danes, ko so istotako trdili, kar trdijo danes, da se je namreč nemštvu dogodila vnebovpijoča krivica in se mu je zadal smrtni udarec, ki postane gotovo usoden tudi za obstanek države — takrat torej je izpregovoril pok. Lienbacher v zbornici poslancev dne 5. maja 1880. med drugim tudi nastopne besede z ozirom na Streumayerjevo naredbo in na „ogorčenje“ Nemcev: „..... Nočem se proglašati sodnikom o tem, kolika je razburjenost Nemcev na Češkem in Moravskem, toda to jedno lahko rečem iz lastne skušnje — kajti sinu sem pet let na Ogerskem, kjer nista domača le dva jezika, ampak jih je več — da je v tem največje pomirjenje ljudstvu, da more v svojem materinem jeziku zagovarjati svoje pravne stvari na sodišču in na drugih oblastih, a največje vznemirjenje vlada tam, kjer vidi prebivalstvo, da se tako omejuje njega jezik, da se prebivalstvu ne dovoljuje niti tega, da bi na svojih sodiščih smelo v svojem jeziku zagovarjati svoje stvari in da se mu izdajajo rešitve, katerih niti ne razume. In jaz menim: mi Nemci bi se čutili močno žaljene, in to po pravici, ako bi morali hoditi na avstrijska sodišča in da bi ne imeli niti te pravice, da bi smeli govoriti v lastnem jeziku. Poslanec dr. Jaques je rekel, da z naredbo se ne varuje svoboda jezika, ampak se vrši le indirektna sila nasproti uradnikom. Uradnika pa je smeti siliti, da si pridobi vse znanje, ki je potrebno, da more služiti v dotični deželi ali okraju, ako hoče res služiti, k čemer ga panikdo ne sili“.

Tako je govoril pokojni Lienbacher, tako je govoril mož, ki bi bil dal svoje življenje za to, da bi bila vsa Avstrija nemška. Misliti moramo torej, da so ga faktične obstoječe razmere silile, da je govoril tako, in gotovo pa tudi spoznanje, da vsaka germanizatorična tedencija na sodiščih po nemških krajih, vsako urivanje nemščine tega jezika nezmožnemu ljudstvu, je le na škodo — pravosodju, jedini svrhi sodnih oblasti.

Tudi sedaj kriče Nemci, da se godi kričeča krivica nemškemu uradnikom, in da je to nečuvstvo nasilje — celo o barbarstvu govore —, ako se

hoče siliti nemškega uradnika, da se mora učiti drugega jezika in se mu tako onemogoča vršenje službe in kariere. — Čudni ljudje so ti Nemci! Namisljeno „nasilje“ proti uradnikom jih peče do dna duše, ni malo pa se ne dotika njih vesti nasilje, ki se je vršilo do danes po nemško-liberalnem receptu — zoper cele narode! Ako se mora uradnik učiti jezika ljudstva, s katerim občuje, je to hudo, je to nasilje, je krivica; pač pa se vidi tej nemški gospodi povsem prav in na svojem mestu, ako uradnik razpravlja v jeziku, katerega ljudstvo ne razumeva, ono ljudstvo, katerega interes naj bi zastopal uradnik! In za kake interese gre včasih! Tu ne gre le za narodna prava, tu gre čisto za imetje, za čast, in tudi za — življenje!

Od celih narodov ni možno zahtevati, da bi se morali učiti jezikov le v ta namen, da bi mogli občevati se s svojimi uradniki. Tega ni smeti zahtevati, ker je to proti najnaravnejemu človeškemu pravu, ker je nasprotno pisanim zakonom! Ako pa je na sodnih oblastih v rabi jezik, katerega ljudstvo ne razume, je to — kakor rečeno — le na škodo pravosodju. Glavna stvar je vendar popolna vera ljudstva v zanesljivost pravosodja. Mari se pa utrja ta vera, ako govori in piše sodnik v jeziku, katerega stranka ne razume? Naš priprosti razum nam pravi, da ne!

Besnenje Nemcev različnih barv zoper sedanjno jezikovno naredbo za Češko treba torej obsoditi najstrože toliko se stališča morale, obstoječih zakonov in justice, kolikor tudi se stališča materialnih koristi slovanskega prebivalstva! S svojim besnenjem kažejo Nemci le to jedno, da ne morejo živeti, ako se ne godi krivica — drugim.

Ali nerazumno zoperneje so se nam o tej priliki pokazali naši Italijani. Nemce še razumemo na vse zadnje. Njih resnično narodno pravo sicer ni nikakor prizadeto po jezikovni naredbi — kajti pravica, ki more živeti le ob krivici drugim, taka pravica ni več pravica — a po tej naredbi je morda zadet njih privilegij! In privilegijem se ljudje odrekaajo celo teže, nego pa pravico. Toda ti Italijani, katerih interes ni nikakor prizadet po rečeni naredbi, ki sleherni dan dan od jutra do večera deklamujejo o narodnem načelu, o svetosti načela narodne avtonomije in svobode, o pravu do varovanja svoje narodne individualnosti, o pravicah materinega jezika v uradih in javnem življenju, in ki uprizarjajo prave rabuke, ako si le domišljajo, da se je dogodila le najmanjša krivica njihovemu jeziku: ti možje niso imeli poguma, da bi za ista načela, katera toli ognjevito zagovarjajo v Trstu, vsaj glasovali jedinstavno tudi na Dunaju. Po našem menenju jim je bila celó dolžnost, nastopiti pozitivno za naredbo, ker so tako zahtevala njih lastna načela, in ker bi s tem opravičevali tudi to, kar imajo oni že zdavna! Da, res smešno je to: kar ima že zlavno peščica Italijanov, za to se mora narod češki še-le boriti toli kruto! In vendar — menimo — ni niti primere med avstrijskimi Italijani in Čehi: ni kolikor se dostaje števila, ni kar se dostaje gospodarskih sil, ni kar se dostaje pomembnosti za državo, najmanje pa, kar se dostaje — kulture! — Zapomnijo naj si naši italijanski poslanci, da so se svojim tihotapskim, neiskrenim, nemožkim in kričečim nedoslednim postopanjem zadali najhuji udarec — sebi in svojim načelom. Konečno škoda pa bode le na njih strani.

„Anarhija v Istri“. Pod tem naslovom bavilo se je te dni spljetsko „Jedinstvo“ obširneje z dogodki v Istri. Sosebno se je dalmatinski list bavil z obrekovanjem naših nasprotnikov, ki trde, da je na vseh škandaloznih dogodkih kriva le „ruska zastava, katero nosijo okolo istrski Slovenci“. „Jedinstvo“ odgovarja na to obrekovanje:

„To je dovolj; kadar-koli nam oni prihajajo z Rusijo, ruskimi rublji in zastavami ter drugimi bedastocami, tedaj vemo hitro, na čem da smo, da si so vse to jako čudni izgovori. In rečimo, da bi bila res ruska zastava! Ali je radi tega slobodno italijanašem: pobijati, kamenje metati in se kruto maščevati nad mladino?“

Pred takimi dogodki zaostaja nam pamet. Kje smo? Ali smo v Evropi? Ali Istra ni v Avstriji? Ali naši bratje ne žive v ustavni državi? Mar žive v deželi divjakov?

Ali to, kar se je dogodilo v Kopru, je le zrno v vrsti izgrediv, ki so se vršili po Istri nekoliko let sem. To je sad tistega zistema, ki izroča večino manjšini, resnico uresnici, pravico krivici, in ki vsemi sredstvi odjemlje Slovanom poslanske mandate, da jih izroča Italijanom. Ali mi menimo, da je zadosti te komedije. Slovanom v parlamentu, brez katerih danes ni mogoča nobena vlada, je dolžnost, da store konec temu stanju! Naj se ne dajo mamiti od nikakih obljub, ampak zahtevajo naj od državnih faktorjev, da se premeni sistem v Trstu, v Gorici in v Istri. S tem pokažejo tudi z dejanjem ne le slovansko vzajemnost, ampak tudi skrb za čast države, kajti to, kar se godi, ni na čast iste! Slovanski zastopniki morajo nastopiti odločno in solidarno!“

Grško-turška vojna. Iz neštevilnih, večkrat popolnoma nasprotujočih si poročil, došlih v poslednjih 24 urah od raznih agencij in zasebnikov, razvideti je jasno le to, da je bitka pri Meluni izpadla v prid Turkom, te se pravi: Grki so se morali umakniti pred mnogoštevilnim sovražnikom. Glasom trditve, došle iz Ellassone „Daily Telegraphu“, priborili so si Turki vse utrdbe ob meji. Toda Grki imajo vendar še par stragično važnih točk v svoji roki. Turški merodajni krogi so sicer prepričani, da slednjič zmaga Turčija popolnoma, toda bojé se — kakor smo že omenili —, da nastopi grška mornarica, kajti turška eskadra v Dardanelih nikakor ni v takem stanju, da bi mogla upirati ali braniti se.

Grški merodajni krogi so osvedočeni, da bodo Turki skušali silom prodreti skozi prelaze ob meji in da potem poskusije odločilen udarec na važno mesto — važno zaradi svoje lege — Lariso. V tej planjavi torej se je nadejati odločilne bitke. Toda, ako bi Turki dobili to bitko, iz tega ne bi bilo možno še sklepati, da tedaj takoj posežejo velesile vmes. Velesile — tako se zagotavlja v merodajnih krogih — zapre bi Turčiji le tedaj pot, ako bi Grška prosila pomoči in sicer bi morala Grška poprej odpozvati generala Vassosa s Krete. Ako tega ne stori, ne bi se velesile zganile niti tedaj, ako bi Turki korakali na Atene.

Umevno je, da so velesile opustile misel izvršiti blokado grškega obrežja. Kajti to bi bilo sedaj oviranje Grške v prid Turčiji. Blokada Krete pa ostane taka, kakoršna je, kajti sultan je mohamedance na Kreti nekako postavil pod zaščito velesil. In velesile vrše to zaščito s tem, da v tolažbo mohamedancev tu pa tam malo bombardujejo — upornike.

Grki so bili pretrgali bombardovanje Prevese, ker je bilo morje nekoliko nemirno, včeraj pa so zopet pričeli bombardovanje. (Utrdba Prevesa leži na poluotoku, nahajajočem se v zalivu Arta ob joniškem morju. Uredn.) Turki bombardujejo Arto; tam se razvija hud boj.

Grška eskadra je odplula minolo noč iz Pireja, ne da bi kdo znal, kam je poslana. Ugiba se torej vsakojakih stvari; nekateri trde celó, da ima eskadra nalog udariti na Solun. To pa je skoro neverojetno in neizvedljivo.

Kakor rečeno: malo verjetno je, da bi se Grki mogli dolgo upirati veliki premoči turški. Toda, ako se bodo Grki mogli držati le nekoliko časa, nastane skoro gotovo Turkom druga nepriлика: ustaja v Makedoniji in Albaniji. Turki bode prisiljeni poslati velik del svoje sile v te pokrajine in nastane drugo razmerje med silami ob grško-turški meji. Turkom mora biti vse ležeče na tem, da čim hitreje vržejo Grke ob tla. Pričakovati je torej, da Turčija napne vse svoje sile, da povspesti odločitev. Tu je seveda vmes še drugo vprašanje, na katero sedaj ne ve še nikdo gotovega odgovora: ali ni morda vendar koja evropska vlast vmes, ki na tajnem vspodbuja Grke? V tem slučaju ne bi bile nemogoče velike komplikacije.

Še v drugem pogledu je znamenito sedanje pololenje. Vsa Evropa obrača sedaj svoje oči v Peterburg in zlasti se stavlja vse nade v petovanje cesarja Frana Josipa v Petrograd. Sedaj pač vidijo mnogi, ki niso hoteli videti poprej, kako blagonosen je vpliv Rusije na Balkanu. Le strahom moramo misliti na to, kako bi bilo v teh trenutkih na Balkanu, da bi mesto ruskega vpliva, slonečega na verskem in narodnem čutstovanju balkanskih narodov, gospodovala še

vedno: obsovažljena Stambolov in Milan. Absolutno gotovostjo more se trditi, da bi nezadovoljstvo, sosebno v Bolgarski, porabilo sedanje trenutke. To pa bi utegnilo postati usodopolno. Resnica je torej, da so tudi v Avstriji pravi patrijotje le oni, ki hote, da naša država podpira le pravo narodno politiko v balkanskih državah. Bodi torej za vedno zaključena doba nesrečnega vpliva madjarskega na balkansko politiko Avstrije!

Različne vesti.

Osebnost. Finančni ravnatelj tržaški, dvorni svetovalec dr. Schuster, se je vrnil z Dunaja v Trst.

Progressovska stranka v italijanskem zrcalu. O zares smešni utogi, ki jo igrajo sedaj naši progressovski poslanci, čivkajo že vrabci po vseh tržaških strehah. Na vsej črti je videti prenepriljetno razočaranje. Po tolikem slavlju, po tolikem kričanju — tolika breznačelnost, tolika okornost, samo lovenje za vsako bilko slame, na katero bi se mogli obesiti. Ni je menda skupine v parlamentu, ki bi se bila blamirala tako temeljito, kakor se je blamiral italijanski klub, še predno je začel delati. — Po vsej pravici brije delavski list „Lavoratore“ norce iz progressovske gospode. Kaže tej stranki zrcalo, iz katerega nam reži nasproti, kmalu bi rekli — karikatura. Očita jim kar celo vrsto nedoslednosti:

Oni, ki so zasramovali list „Mattino“ z „glasilom bebecov in bedakov“, so izvolili v trgovinski zbornici svojim državnim poslancem delničarja — lista „Mattino“; oni, veliki liberalci, so se združili, komaj stopivši v parlament, tirolskimi ultramontanci; oni, ki so obetali, da se bode tresel pred njimi ves svet, silili so že v večino, še predno se je konstituiral parlament. „No, — pravi „Lavoratore“ — vse to bi še razumeli kakor politički oportunizem. Ali tu se je zgrudil osel: oportunizem je došel do one točke, da je udušil vsa načela; stopili so (Hoteli bi stopiti. Op. ured. „Edinosti“) v vladno večino, sestavljeno od ultramontancev, aristokratov in vseh Slovanov različnih pokrajin avstrijskih, ne izvemši Jugoslovanov. Stem je postala mera polna, to je že vrhunec! Kje je ostala tista toli hvaljena čistost načel? Kam je došla zveznost stranke in novinstva liberalnega? Ali je to oportunizem? Ne, za Boga ne! Zaključimo torej vaklikom: Živeli tržaški poslanci v parlamentu avstrijskem! Živeli, živeli predstavitelji stranke progressovsko-liberalno-intransigentno-čisto-konstitucionalno-avstrijsko-ultramontansko-ministerialno-slovenske!

Tako brije norce „Lavoratore“ iz „novih mož“. Sic transit gloria mundi. Alini to britka ironija: komaj so dospeli na vrhunec, postali so v zasmeh. Na Dunaju brez vpliva, brez ugleda in prezirani, doma pa zasmehovani! O da, kričati so znali doma, po progressovskih shodih, ter zidati Potemkinove vasi ljudem, ki v svoji ignoranci gleda avstrijskih razmer verujejo — vse, ali ko je trebalo nastopiti delo, bila jim je že blamaža za petami.

Lepa rodbinska slavnost. V znani rodbini tržaški Mankočevi so slavili te velikonočne praznike znamenito trojno slavnost: 85letnico rojstva čestitljivega načelnika te rodbine, g. Jakoba Mankoča, srebrno poroko hčere mu Karoline, soproge višega kontrolorja na kraljevski državni železnici na Reki, g. Margreiterja, in 50letnico, odkar obstoji trdka Mankočeva. — Ponosno sme gledati častitljivi starina Jakob Mankoč v svojo minolost, polno truda in polno uspehov. On je podal tržaškim Slovincem lep izglede delavnosti in varčnosti. Skromni so bili početki, danes pa je trdka Mankočeva med najuglednejimi trdskami tržaškimi. — In kaka je še le ta mnogoštevilna rodbina v narodnem pogledu! Nočemo govoriti na dolgo: to je rodbina samih — značajev!

Čestitamo torej gospodu Jakobu Mankoču, da mu je Bog dodelil redko milost, da je doživel to prelepo trojno slavnost ob popolni čvrstosti duha in telesa, in čestitamo tudi vsej družini z iskreno željo, da bi Vsemožni rosil svoj blagoslov na vse njeno dejanje in nehanje — na korist in čast tržaških Slovincem.

O ubogi, nezavedni in zaslepljeni narod! Pišejo nam: Tako sem vzdihnil prošle nedelje, ko sem se nahajal v neki krčmi pri Sv. Ivanu. Po-

vod tej moji ogorčenosti pa je bil ta-le: Pri našem omizju nahajalo se je nekoliko poznanih slovenskih dam in gospodov, v bližini pa je sedela neka okoličanska rodbina, sestojeca iz treh žensk in dveh možakov. Mi smo kramljali v milem slovenskem jeziku, naši sosede pa so po nazorih narodnih prodancev besedili italijansko. In da se pokažejo pravim cvetom „avite colture“, preklinjali so na najnagnusne načine. Ker pa je v naši družbi bilo tudi par nedolžnih otročičev, zato je neka gospa zaprosila dotičnike, da bi se čuvali takih izrazov, ki so v pohujševanje otrokom. Sleherni človek, če le še ni popolnoma podivjan, bi ustregel tej želji skrbne matere, kateri je najsvetejša naloga: odgoja otrok. No, vse drugače pa so se vedli dotični zasleplenci: razburilo jim je prodano krv tako, da so nas započeli napadati z izbruhi svoje „omike“. „P . . . ! Kaj vam mar naši pogovori? Mi nismo Slovenci! Noi sismo manderieri — bastardi!“ itd. Tako so kričali in konečno bi se bili nas še dejansko polotili, da nismo prej zapustili gostilne. Med temi kričači sta se posebno odlikovala neki mož in pa neka „mandarjerka“.

Svetoivančani! Poznano je, da ste zavedni Slovenci; seveda, kakor ni pšenice brez ljulike, tako tudi vi niste brez narodnih izdajic, kateri teptajo in zasramujejo svojo lastno krv. Čuvajte se takih garjevih ovac v svoji čedi!

Brezimensky.

Za družine radi volilnih izgredev zaprtih okoličanov je došlo zopet precej darov. Gospode darovatelje prosimo potrpljenja; darovi se priobčijo v prihodnjih številkah. Bog jim plati vsem!

Slovenska čitalnica v Trstu priredi prihodnjo soboto dne 24. t. m. v društvenih prostorih glasbeni večer na korist dijaške kuhinje v Trstu. Začetek ob 8½ uri zvečer. Vspored objavimo prihodnjič.

„Narodni dom“ v Mariboru. Slovenska hranilnica v Mariboru je sklenila na svojem poslednjem občenem zboru zgraditi „Narodni dom“ v Mariboru. Zemljišče za zgradbo je hranilnica že kupila.

Šaljivi „Brivec“ prinaša v 11. številki imenitno sliko — izraelskih krivonoscev, ki potujejo v našo okolico z namenom jo osrečiti. — List prinaša šaljivega gradiva za en koš. — Le urno po listu, dokler ga še dobite po tobakarnah.

Štrajk v ladjestavbenem zavodu pri sv. Roku. Čujemo, da so se merodajni faktorji izjavili pripravljeni, pogajati se z delavci potom vodstva socijalno-demokratske zveze in uvažiti njih želje, v kolikor so opravičene. Nadejati se je torej kmalu konca štrajku in da 1.300 delavcev stopi zopet v zaslužek.

Sodnijsko. Zasebnik Peter Bertoli je bil včeraj obsojen na 5 gld. globe, ker je bil pustil svojega psa klatariti se brez nagobčene torbe po mestu.

Zasebnica Marija Muzanič je dobila zaradi preprečenja eksekucije tri tedne zapore.

19letni kovaški pomočnik Albert Buligato, italijanski podanik, je dobil zaradi hudodelstva tatvine 4 mesece ječe.

47letni Friderik Mestre iz Benetk in 46letni urar Cezar Levi iz Padove, prvi obtožen javnega nasilstva, drugi pa krivega pričanja, rešena sta bila obtožbe.

Tedenska statistika tržaška. V tednu od 4. do 10. t. m. se je rodilo v tržaški občini 80 zakonskih otrok (35 možkih, 45 ženskih) in 12 nezakonskih (8 možkih in 4 ženske). Razven teh so bili 3 mrtvorojeni. — V razmerju na vsenkupno število prebivalstva, računano na 163.392 ljudi, pride 21·0 mrtičev in vsakih 1000 duš, računši povprečno umrljivost na leto na podlagi števila umrlih prejšnjega tedna.

Mednarodna vojska na Kreti. O življenju, ki je imajo vojaki raznih evropskih vojnih oddelkov na Kreti, piše „Armeeblatt“: Medsobni odnosi vojakov raznih evropskih držav so kolikor se more misliti izvrstni. Glavni predmet razgovora in razpravljanju novodošlih je vedenje, kretanje, trdnost in občudovanja vredna hladnokrvnost turških vojakov. Ti vojaki so jako slabo oblečeni in veliko jih je, ki nimajo obuvala; že par mesecev niso dobili plače, a vendar so dobre volje, da imajo le svojo zelo frugalno hrano. Nekateri izmed njih stojé po 10 ur (!) na straži, a ne godrnjajo, naši jih občudujejo strmé. — Plača v različnih vojskah

je tudi važen predmet razpravam med vojaki. V prvi vrsti je treba priznati izbornu obskrbo Angležev v vsakem pogledu, posebno v zdravstvenem. Vsaka stotnija ima po 2 zdravnika (!) in 4 postrežke. V tem, ko se morajo vojaki vseh drugih držav hraniti iz zaloga na vojnih ladjah, dobivajo angleški vojaki hrane svežo, s kupčijskih ladij. — Najboljšo plačo imajo angleški in pa nemški vojaki, najmanjšo pa francoski in italijanski. Kljub vsemu temu razločku pa se ne zavidajo vojaki drug drugemu, še manj pa si želé zameniti svojo narodnost, da bi morda zaradi tega dosegli — boljše plačo.

Ljudožerec na Češkem. Ni dolgo temu, kar je bila v Blumbergu pri Ostricah na Češkem umorjena 13letna Ema Schmidt. Po srečnem naključju posrečilo se je orožnikom prijeti človeka, ki so ga imeli na sumu, da je baš on umoril dekleta. Ta človek, Anton Bittner, 26 let star, iz Češke, je imel v svoji torbici jedno otroško uho in pa kost, na katerem se je še držalo človeškega mesa. Blizu onega kraja pa, kjer se je bil zgodil umor, v gozdu, so našli otroško roko in pa večo ponev, pod katero je izmrli ogenj. V ponvi je bilo par komadov mesa, katero so poslali izvedencem na preiskavo, kajti konstatovati treba, da-li ni morda tudi to meso od umorjenega otroka. Možno je, da je padel orožnikom v roke pravi ljudožerec, kakoršnih se nahaja daleč tam v Oceaniji, med avstralskimi črnici!

265 gld. izgorelih. Poljski čuvaj Joco Boca v Spodnji Metičini na Hrvaškem je poprodal vso svojo živino, da bi mogel izplačati hišico, ki si jo je bil kupil. Denar — 265 gld. v bankovcih, zamotanih v robec — je skril do dneva plačila v cev od peči. Nekega dne minolega tedna pa je šla čuvajeva žena po opraskih z doma, čuvaj je bil v svoji službi in tako sta ostala čuvajeva slaboumna sina — dečka od 11 in 13 let — sama doma. V zabavo sta zakurila peč. Kaj se je zgodilo vsled tega, si vsakdo lahko misli. Za siromašnega čuvaja se boje, da ponori.

Mladi volkovi. Neki kmet iz Kupinova je imel te dni posebno srečo. Kakor javljajo iz Zemuna, naletel je v gozdu po naključju na volčji brlog, v katerem je bilo 6 mladih, majhnih volkov. Mogel jih je pobrati brez ovire, ker sta bila stara volka bržkone na lovu. Kmet je donesel mlade volkove v zaklju v Zemun, kjer jih je dobro prodal.

Umesten kraj za — kradnjo. Neki „mednarodni“ tat v Bruselju si je pred prazniki izbral prav umesten kraj za višitev svoje koristonosne, toda nevarne „obrta“. Vtihnopol se je na tamešajo borzo in z neverojetno spretnostjo pokradel raznim borzijancem njih listnice. Tat je na ta način v kratkem svojem „nastopu na borzi“ „pridobil“ preko 300.000 frankov v lepih bankovcih. — Človek bi mislil, da je kaj takega nemogoče, kajti borzijanci so vendar do skrajnosti previdni ljudje, a „mednarodna“ spretnost vara tudi pametne borzijance.

Zistematično pekončavanje krokodilov in želv. Iz Washingtona javljajo, da je zavezna komisija za ribarstvo v Združenih državah severne Amerike sporočila, da je nujno treba ustvariti zakon, ki določa varstveno dobo za aligatorje v Floridi. Komisija opozarja, da aligatorji skoro izginejo popolnoma, kakor so izginili bivoli na prerijskih, ker se jih pokončuje sistematiški in brez potrebe. Te živali pobivajo osebno zaradi njih kože, deloma pa jih streljajo samo — zaradi „sporta“. Vsled tega postajajo krokodili vedno redkejši v rekah in močvirjih. Samo v treh okrajih države Florida je hodilo lani na lov na krokodile 214 oseb. V enem letu so pridobili 16.750 kož (!), a kakih 500 krokodilov je poginilo, ne da bi bili lovci vplenili njih kože.

Tudi orjaške želve bodo kmalu uničene, ako se ne prepove jemanje jajc. Vsaka želva znese na leto 300 do 600 jajc v pesku in prepusti valenje solncu, toda — koliko tisoč jajc poberó ljudje!? Z ozirom na koristnost te živali priporoča komisija, da bi trebalo prepovedati pobiranje želvenih jajc.

Koledar. Danes (22.): Soter in Kaj, papež, muč.; Robert, opat. — Jutri (23.): Vojteh (Adalbert), škof. — Zadnji krajec. — Solnce izide ob 5. uri 9 min., zatoní ob 6. uri 50 min. — Toplota včeraj: ob 7. uri zjutraj 13 stop., ob 2 popoldne 15·5 stop. C.

Lastnik korespondenata „Edinost“. Izdavatelj in odgovorni urednik: Fran Godnik. — Tiskarna Dolenc v Trstu.